

KÖVESI János

HATVAN ÉVE JÖTT LÉTRE A MŰEGYETEM MENEDZSMENT ÉS VÁLLALATGAZDASÁGTAN TANSZÉKE

A mai gazdálkodás- és szervezéstudományhoz sorolt diszciplínák oktatása és kutatása a Műegyetem 227 éves történetében mindig kiemelkedő szerepet játszott. 75 évvel ezelőtt jött létre a *Magyar Királyi József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem*, amelynek Közgazdaságtudományi Karán kapott professzori kinevezést *Heller Farkas*, az európai híru közgazdász is.

Tanszékünk a Közgazdaságtudományi Kar kiválása után, 1949-ben alakult meg *Üzemi Tervgazdaságtan Tanszék* néven, *Harsányi István* professzor vezetésével. Feladata az ipari üzemek gazdasági tervezésének, szervezésének és vezetésének, az üzemgazdaságtannak az oktatása volt az egyetem valamennyi karán. Az ötvenes években kialakított tananyagaink felölelték az ipari vállalatok vezetésének minden főbb területét, így többek között a műszaki fejlesztést és a gyártás-előkészítést, a termelés tervezését és irányítását, az anyag-, gyártóeszköz- és energiagazdálkodást, a munkaerő-gazdálkodást, a vállalati rentabilitást, a gazdasági és költségelemzéseket. 1953–1965 között *Fáth János* professzor, majd 1978-ig ismét *Harsányi* professzor vezette tanszékünket.

Az ötvenes évek második felében a legalább két éves gyakorlattal rendelkező mérnökök számára létrehoztuk a posztgraduális, levelező *gazdaságimérnök-képzést*, amelyet az angolszász MBA-képzéshez hasonló oktatási formában alakítottunk ki. Itt több ezer hallgatónk szerzett második diplomát, és többségük jelentős ipari vezetői munkakört töltött be. *A tudományos alapú vezetés oktatása* a 60-as években bontakozott ki, ekkor fogalmazódott meg a javaslat a „vezetésnek”, mint önálló tantárgynak a graduális képzésben való bevezetésére, és nevünk is *Ipari Üzemgazdaságtan Tanszékre* változott.

A hetvenes évek elején a szervezőképzésről szóló kormányhatározat nyomán a Gépészmérnöki Karon termelési rendszer szakos, a Vegyészmérnöki Karon szervező vegyészmérnök szakos graduális képzést, a Villamosmérnöki Karon pedig szervező szakmérnöki posztgraduális képzést indítottunk. Olyan új tantárgyak jelentek meg az oktatásban, mint a *vállalkozás- és vállalatgazdaságtan, a szervezélmélet és módszertan, a döntésmélet, a minőség szabályozás, a termelés szervezés, az alkalmazott statisztika, az operációkutatás* és a *jog*. Mindez jelentősen hozzájárult a tanszék oktatási és kutatási tevékenységére ma is meghatározóan jellemző *„Industrial Engineering”* jelleg kialakulásához. Ebben a fejlődési folyamatban meghatározó szerepe volt *Ladó László* professzornak, aki 1978–1986 között vezette tanszékünket, valamint *Kocsis József* egyetemi docensnek és *Szabó Gábor Csaba* egyetemi docensnek, akik a termelésmenedzsment és a minőségmenedzsment nemzetközileg is ismert és elismert oktatói, kutatói.

1986–1994 között *Boross Zoltán* professzor vezette Tanszékünket, amelynek neve 1988-ban előbb Vállalati Vezetés és Gazdaságtan Tanszékre módosult, majd legyőzve a „menedzsment” iránti akkori idegenkedést, még ugyanebben az évben Ipari Menedzsment és Vállalkozás-gazdaságtan Tanszékre változott. Ezekben az években a gazdaságimérnök-képzés mellett elindítottuk a *minőség szabályozási, az ipari formatervezési és az értékelemző* szakmérnöki képzéseket is. A tanszék kutatási területein sokan kezdték meg doktori és kandidátusi tevékenységeiket. Az MTA a tudományos ösztöndíjasok képzésére kijelölt kutatóhelyek közé az elsők között vett fel bennünket, és 1991-ben elindult a nappali doktorandusz (dr. techn. és dr. univ.) képzés is. 1988-ban az MTA K+F Kutatócsoportot létesített a tanszéken.

Ezekben az években a gépész-, vegyész- és villamosmérnök-hallgatók számára kötelező jelleggel oktatottuk a *vállalati rendszer és gazdaságtan*, valamint a *szervezési-vezetési ismeretek* tantárgyakat. A folyamatos tartalmi korszerűsítés mellett a 90-es évek közepére a kötelező tantárgyak elnevezése is megváltozott: *menedzsment mérnököknek és vállalkozás-gazdaságtan*.

Meghatározó fordulatot jelentett tanszékünk életében, amikor 1992-ben brit kormánytámogatással, a *Heriot-Watt University Business School* közreműködésével, brit vendégtanárokkal, tananyaggal, szoftverekkel, könyvtárral és nemzetközi vizsgabizottsággal elindítottuk *angol nyelvű MBA-programunkat*. Ennek előkészítésében és irányításában Boross Zoltán professzor mellett kiemelkedő szerepe volt *Gyökér Irén* egyetemi docensnek, programigazgatónak, az emberierőforrás-menedzsment ismert oktatójának, kutatójának.

1994-ben vettem át a tanszék vezetését Boross professzortól. Sikerekben gazdag időszak eredményeire építve kezdetem el tevékenységemet. 1996-ban többéves „meggyőző” és előkészítő munka után elindítottuk az ötéves graduális *műszaki menedzser szakot*, amelyre minden évben többszörös túljelentkezés mellett kiemelkedően magas pontszámmal vettünk fel hallgatókat. A képzésben a BME 32 társzari tanszéke is bekapcsolódott, biztosítva ezzel is tanszékünk Industrial Engineering jellegének további erősödését. Boross Zoltán professzor vezetésével állítottuk össze azt a *doktori programot*, amely a mai Gazdálkodás- és Szervezéstudományi Doktori Iskolánk jogelődje, és a MAB ugyancsak ebben az évben akkreditálta. Ugyancsak 1996-hoz köthető a *magyar és francia nyelvű MBA-programok* elindítása is, amelyben meghatározó szerepet játszott *Andor György* egyetemi docens. Ebben olyan rangos amerikai és nyugat-európai egyetemek is közreműködnek, mint a Rochester Institute of Technology College of Business, State University of New York at Buffalo School of Management, Massachusetts Institute of Technology, Sloan School of Management, University of California, Berkeley, Haas School of Business, Universität Karlsruhe Fakultät für Wirtschaftswissenschaften. Tanszékünkön *amerikai-magyar TQM Center of Excellence* létesült, amely *Topár József* egyetemi adjunktus vezetésével országos hálózatot alakított ki. Tíz évvel ezelőtt kezdtük meg a *Harvard Business Review magyar kiadásának* szerkesztését.

Tevékenységiünk jelentős mértékben hozzájárult a *Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar* 1998-as megalakulásához, amely első teendői között elindította az ötéves graduális *gazdálkodási szakos közgazdász-képzést*. 2000-tól a Műegyetem is megváltoztatta nevét

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemre. 2005-ben egyik kezdeményezői voltunk az *Üzleti Tudományok Intézet* létrehozásának, amellyel egy időben nevünket *Menedzsment és Vállalatgazdaságtan Tanszékre* változtattuk. A bolognai folyamatban fontos szerepet játszottunk a BSc/BA és MSc/MA műszaki menedzser és üzleti szakok létesítésében és indításában. Ma a tanszék a szakfelelőse a *marketing*, a *műszaki menedzser*, a *vezetés és szervezés* mesterszakoknak, valamint a *műszaki menedzser* alapszaknak, társszakfelelőse az *MBA*-mesterszaknak, valamint a *gazdálkodás és menedzsment* alapszaknak. Egyetemen belüli elfogadottságunkat jelzi, hogy az alapképzésben ma minden műegyetemi hallgató a közgazdaságtan és az üzleti jog mellett kötelező jelleggel, heti 4 órás tantárgy keretében tanul *menedzsment és vállalkozás-gazdaságtant*.

Néhány példa tanszékünk legfontosabb kutatási és tanácsadási projektjeiből, az elmúlt másfél évtizedből:

A teljes körű minőségmenedzsment (TQM) hazai elterjesztése a felsőoktatásban, kutatásban és vállalati gyakorlatban. State University of New York at Buffalo – BME közös projekt, USAID pályázati támogatással, 1993–1998.

Technológiamenedzsment és minőségmenedzsment tananyagok kidolgozása, a hazai felsőoktatási intézményekből álló konzorcium vezetése. OMFB–PHARE pályázati támogatású TDQM projekt, 1996–1997.

Korszerű gyártórendszerek működésének vizsgálata sorállási hálózatokkal és diszkrét szimulációval. OTKA pályázati támogatással, 1997–2000.

Tudásmenedzsment-eszközök hatékony alkalmazása az európai kis- és közepes vállalkozások minőségmenedzsment-rendszereinek fejlesztésében. Az EU Leonardo da Vinci Program keretében konzorciumi tagként (konzorciumvezető: University of Bremen), 2001–2003.

Rugalmas gyártórendszerek aggregált termelés-vezetési és ütemezési kérdéseinek vizsgálata.

OTKA pályázati támogatással, 2001–2004.

Teljesítménymenedzsment-rendszer bevezetésének és a teljesítményarányos érdekeltségi rendszer kialakításának elvi alapjai. Országos Gyógyszerészeti Intézet, 2006.

Élet az elégedettségfelmérés után. Hewitt Humán Tanácsadó Kft.–BME közös kutatás, 2006.

Új termékek fejlesztési lehetőségeinek kutatása a mobiltelefonos tartalomszolgáltatásban.

T-Mobile, 2006.

A technológiai úttérképezés (TRM) módszerének adaptálása a telekommunikációs iparágra és a módszer első alkalmazása. Magyar Telekom Nyrt. 2008.

A tanszék az általa oktató, kutató tudományterületek széles skálájára való tekintettel, szakmai közösségekre, *szakcsoportokra* tagozódik, melyek a következők: marketingszakcsoport, menedzsmentszakcsoport, minőségmenedzsment és üzleti statisztika szakcsoport, valamint termelésmenedzsment-szakcsoport.

A *marketingszakcsoport* (vezetője *Szalkai Zsuzsanna* egyetemi docens) a marketing tudományterület elméleti és gyakorlati kérdéseivel foglalkozik. A szakcsoport oktatási tevékenységének fő területei: marketing-alapismeretek, nemzetközi marketing, szolgáltatásmarketing, vásárlói magatartás, termék- és márkamenedzsment, marketingkutatás, marketingkommunikáció, értékesítésmenedzsment, kapcsolati marketing. E témakörök egy része a mérnöki alap- és mesterképzésekben és a közgazdász-alapképzésekben kap helyet, más részük a marketingismeretek specifikus elmélyítését szolgálja a marketing, az MBA és a vezetés-szervezés mesterszakokon. A szakcsoport kutatási tevékenysége a marketingnek egyfelől diszciplináris vonatkozásait érinti, másfelől a marketingalkalmazások (ipari marketing, innováció-, illetve újtermék-marketing, nemzetközi marketing, kapcsolati marketing, on-line marketing, ökomarketing) és az ágazati marketingsajátosságok (gyógyszeripar, műanyag-feldolgozó ipar, szolgáltatási szektor) területeit. Utóbbiak a PhD-képzés marketingprogramjában folyó tudományos képzést és kutatást is szolgálják, illetve megjelenítik.

A *menedzsmentszakcsoport* (vezetője *Gyökér Irén* egyetemi docens) oktatási és kutatási tevékenységében a menedzsmentterületek széles spektrumát öleli fel és a menedzsment puha tényezőinek számos önálló diszciplínájával foglalkozik. Ezek a témák a menedzsmentalapoktól egészen a szervezet működtetésével kapcsolatos speciális területekig (stratégiai szintű menedzsmentkérdések, szervezeten belüli és kívüli kommunikáció, vezetői döntések, technológiaváltások és egyéb változások menedzsmentje, emberi erőforrások menedzselésével kapcsolatos teendők és a szervezeti viselkedés vizsgálata, információmenedzselési kérdések, nonprofit szervezetek menedzsmentje) terjed, melyek a műszaki menedzser és közgazdász, illetve mérnök szakok alapképzéseiben is megjelennek. Ezek az oktatási témakörök elmélyítő tantárgyak keretében megjelennek továbbá a műszaki menedzser, pénzügy, számvitel, vezetésszervezés és a Master of Business Administration mesterszakok programjaiban, valamint a Gazdálkodás- és Szervezéstudományi Doktori Iskola tudományos képzési programjaiban is. Ezekben a területeken a szakcsoport munkatársai csoportos és egyéni kutatási tevékenységet is végeznek.

A *minőségmenedzsment és üzleti statisztika szakcsoport* (vezetője *Kövesi János* egyetemi tanár) a termékek és folyamatok, a termelő- és szolgáltatórendszerek minőségének és megbízhatóságának kérdéseivel foglalkozik. Oktatási és kutatási tevékenységében a menedzsmentvonatkozások mellett kiemelt hangsúllyal szerepelnek a szakterület módszertani kérdései, azok kvantitatív jellelű megközelítése és a gyakorlati alkalmazás lehetőségei. Oktatási tevékenységének fő területei: minőségmenedzsment, minőség szabályozás, Total Quality Management, Total Productive Maintenance, megbízhatóságelmélet, kockázat és megbízhatóság, kvantitatív módszerek, gazdaságstatisztika. Ezek az oktatási témakörök önálló tantárgyak keretében megjelennek a mérnöki, a közgazdász és a műszaki menedzser alapképzésekben, valamint a műszaki menedzser, a vezetés és szervezés, a pénzügyek, a marketing, az MBA mesterképzési programokban és az ezekre épülő PhD-programokban is.

A *termelésmenedzsment szakcsoport* (vezetője *Koltai Tamás* egyetemi tanár) a termelő- és szolgáltatórendszerek gazdaságos működésének tervezési és irányítási kérdéseivel foglalkozik. A termékek előállítás és a szolgáltatások nyújtása során igénybe vett erőforrások felhasználásával, a logisztikai folyamatok optimalizálásával, a termelő- és szolgáltatórendszerek gazdasági elemzésével kapcsolatos kutatásokat koordinálja, és e témakörök alapismereteit oktatja. Az oktatás fő területei: termelésmenedzsment, termelés szervezés, termelési és szolgáltatási döntések elemzése, projektmenedzsment, logisztika/ellátásilánc-menedzsment, termelés-gazdaságtan. E témakörök fontos részét alkotják egyrészt a mérnök- és közgazdász alapképzéseknek, másrészt e területek mélyebb megismerésére épül a műszaki menedzser, valamint a vezetés és szervezés mesterszak. Ugyancsak szerves részét képezik a szakcsoport témaköre az MBA-képzésnek is. E területek tudományos szintű művelése pedig a PhD-képzés vezetés és szervezés programjában lehetséges.

A tanszék számára többszörösen is jubileumi év 2009. Februárban köszönhetjük korábbi professzorunkat, *Kindler Józsefet 80. születésnapján* és áprilisban ünnepeljük *Boross Zoltán professzor 80. születésnapját*. Júniusban emlékezünk a jogelőd *Közgazdaságtudományi Kar létrehozásának 75. évfordulójára és karunk megalakulásának 10. évfordulójára*. Augusztusban pedig egy jubileumi tudományos konferencia keretében a társintézményekben dolgozó kollégáinkkal, barátainkkal együtt ünnepeljük *tanszékünk alapításának 60. és a Harvard Business Review magyar kiadásának 10. évfordulóját*.

A kötetet a tanszék munkatársai megvitatták és lektorálták.